

ZOOLOGIA

AMPLIACIÓ DE LA DISTRIBUCIÓ DE *HYGROMIA TASSYI* A LA PENÍNSULA IBÈRICA

Jacint Altimiras i Roset & Miquel Bech i Taberner,[†]

RESUM

S'amplia la distribució a la Península Ibèrica de *Hygromia tassyi* (Bourguignat 1884). Concretament s'ha localitzat des del 2005 a un municipi d'era Val d'Aran i dos de les Valls d'Àneu (Pallars Sobirà) a Catalunya i al comú d'Escaldes-Engordany (Principat d'Andorra).

RÉSUMÉ: On élargit la distribution dans la Peninsule Ibérique de l'espèce Hygromia tassyi Bourguignat 1884. Concrètement a été localisée depuis l'année 2005 à une commune de la Val d'Aran et deux de les Valls d'Àneu (Pallars Sobirà) dans la Catalogne et au comú d'Escaldes-Engordany (Principauté d'Andorre).

KEY WORDS: *Hygromia tassyi*, Malacologia terrestre, Pirineus, Països Catalans

INTRODUCCIÓ

El tàxon *Hygromia tassyi* (Bourguignat 1884) (làm. I) s'havia trobat només al departament de l'Arieja (França). El seu *locus typicus* es localitza a la *commune de l'Auzat* (BOURGUIGNAT, 1884). PRIETO & PUENTE (1992) publiquen la troballa d'una nova espècie, la *Hygromia gofasi* del Santuari de Meritxell, al Principat d'Andorra, només justificant les diferències conquiològiques amb *Hygromia tassyi*. En l'adaptació francesa de Kerney & Cameron es menciona que les espècies *Hygromia tassyi* i *Hygromia gofasi* podrien formar part del complexa *Hygromia limbata* (BERTRAND, 1999), però FALKNER & al. (2002) publiquen el text *Mollusques continentaux de France* en el que havien observat que la genitalia de *Hygromia tassyi* i la de *Hygromia gofasi* era la mateixa i que les diferències conquiològiques observades entre les dues no justificaven l'existència d'una nova espècie; el nom complet del tàxon ara és *Hygromia (Riedelia) tassyi* (FALKNER & al., 2002). Aquest mateix any es publiquen unes troballes malacològiques realitzades entre 1987 i 1991 a la comarca del Berguedà, assenyalant *Hygromia tassyi* per primer cop a Catalunya (GORCHS & BECH, 2002), no havent estat citada anteriorment (BOFILL & HAAS, 1920a, 1920b i 1921; BECH, 1990; AIXALÀ, 1994; VILELLA, 1995). Actualment, la *Hygromia gofasi* es considerada com a un topotipus de *Hygromia tassyi* -*Hygromia tassyi gofasi*- o simplement com a espècie sinònima (FALKNER & al., 2002).

Per les toponímies i alçàries d'era Val d'Aran i les Valls d'Àneu hem consultat els

mapes comarcals d'era Val d'Aran i el Pallars Sobirà de l'Institut Cartogràfic de Catalunya.

RESULTATS

Arrel d'unes sortides de camp durant els anys 2005 i 2006 per era Val d'Aran (del 9 al 14 de juliol 2005), la comarca del Pallars Sobirà (25 i 26 de juliol 2006) i el Principat d'Andorra (30 de juliol 2006) s'han trobat closques de l'espècie *Hygromia tassyi*.

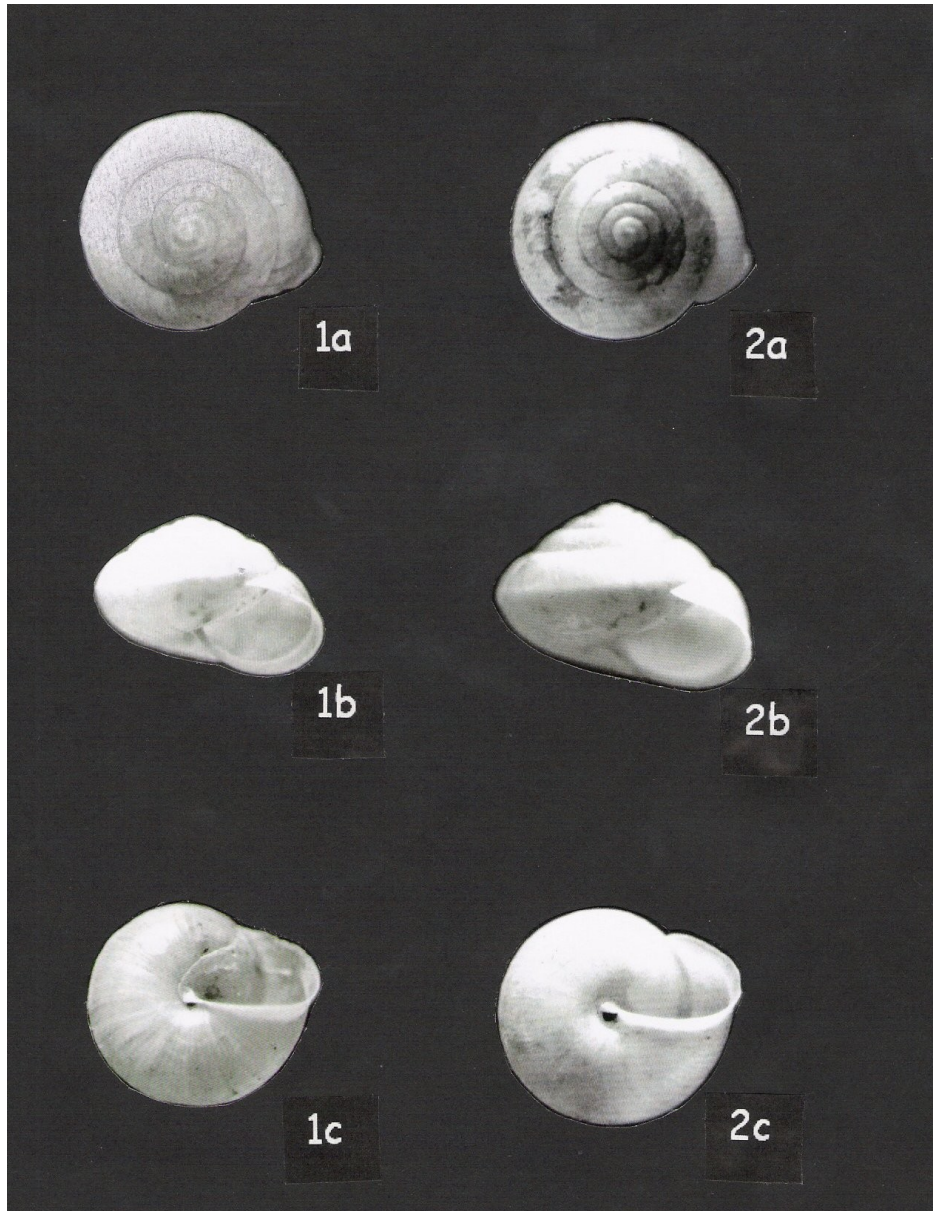
Es van recórrer un reguitzell de poblacions d'era Val d'Aran recollint amb *Hygromia limbata* (Draparnaud 1805), una altra *Hygromia* que d'entrada, era de mida més petita, presentava les voltes més comprimides i la vora col·lumelar ben reflectida sobre l'umbílic, compatible amb *Hygromia tassyi*: tres closques a la població de Tredòs (Naut Aran) (1.300 m.) que presenten un diàmetre entre 10,9 i 11,8 mm. i una alçada entre 7,7 i 9,2 mm..

Es va fer també un tomb per diferents indrets de les Valls d'Àneu (Pallars Sobirà) recollint-la també junt amb l'espècie *Hygromia limbata*. Així, en una línia de flotació del Pantà de Borén (Alt Àneu, 1.100 m.) va aparèixer una closca de *Hygromia tassyi*; dues closques d'aquesta espècie en una línia de flotació del Pantà de la Torrassa (900 m.) i una closca en un medi molt humit que ofereix el Torrent de Berrós (900 m.) (veure làm. I), ambdues darreres estacions pertanyents al municipi de La Guingueta d'Àneu. El diàmetre d'aquestes oscil·la entre 10,7 i 12,1 mm i l'alçada entre 7,6 i 9,6 mm.

Al Principat d'Andorra, vàrem arribar fins a la font del Roc del Metge (comú d'Escaldes-Engorgany) (1.050 m.). De les parets rocoses amb filets d'aigua havien caigut i vàrem recollir quatre closques de *Hygromia tassyi*. Aquestes mesuren entre 11 i 11,9 mm. de diàmetre i 7,5 i 9 mm. d'alçada.

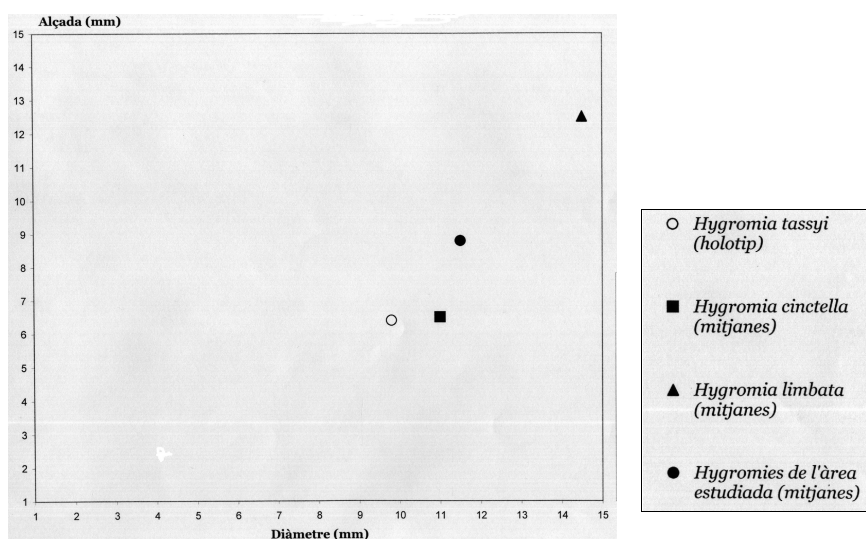
DISCUSSIÓ

La morfologia externa de les closques, tant de les recollides a era Val d'Aran i al Pallars Sobirà, com les d'Andorra, és idèntica a *Hygromia tassyi* (BOURGUIGNAT, 1884; GERMAIN, 1930) (làm. I). La única diferència observada fa referència a la mida: les hygròmies de Meritxell (Andorra) mesuren aproximadament un mm més, tant en diàmetre com en alçada (PRIETO & PUENTE, 1992); i algunes de les closques recollides a era Val d'Aran i el Pallars Sobirà són un xic més grans (la diferència no sobrepassa els dos mil·límetres), també en diàmetre i en alçada, respecte a l'holotip de *Hygromia tassyi* (BOURGUIGNAT, 1884). Creiem que les petites diferències de mida són degudes a varietats geogràfiques.

Làmina I. *Hygromia tassyi*. Exemplar 1a, 1b i 1c: Monicon/Mounicon (Auzat) escala x 4. Exemplar 2a, 2b i 2c: Torrent de Berrós (La Guingueta d'Àneu) escala x 4.

En el gràfic 1 es comparen les mides, diàmetre i alçada en mm, entre les diferents espècies del gènere *Hygromia* (*Hygromia tassyi*, *Hygromia cincitella* i *Hygromia limbata*) amb les presentades en aquest treball. De la *Hygromia tassyi* només hi esmentem les mides de l'holotip (BOURGUIGNAT, 1884) mentre que de la resta de hydròmies, es presenten les mesures mitjanes (BECH, 1990).

Gràfic 1. Comparativa de les diferents mides (diàmetre i alçada) de les espècies del gènere *Hygromia*

Les closques varen ésser recollides en línies de flotació o a la base dels cingles en el límit inferior dels 900 m. aproximadament, per tant pensem que els exemplars viuen en alçàries superiors i que aquests han estat arrossegades per les aigües o simplement caiguts, ja que s'havia esmentat a 1.000 m d'altitud com el límit inferior del seu hàbitat. Els indrets estudiats no estan molt distants de la *commune* de l'Auzat a l'Arieja, per tant geogràficament es troben bastant pròxims. Els exemplars recollits a les fonts del Bastareny (Bagà, Berguedà) es troben més allunyats (GORCHS & BECH, 2002). Les closques recollides al comú de les Escaldes-Engordany, al migdia del Santuari de Meritxell (comú de Canillo), no es troben pas gaire lluny d'aquest *locus typicus* assenyalat per a *Hygromia gofasi* (PRIETO & PUENTE, 1992).

El més adequat hagués estat però, trobar alguns exemplars vius per fer l'estudi de genitèlia i poder determinar l'espècie de manera definitiva.

La no inclusió del tàxon *Hygromia tassyi*, citat a Catalunya des del any 2002, en la “Llista actualitzada dels mol·luscos continentals de Catalunya”, article publicat el setembre del any 2003 (VILELLA & al., 2003), ens fa pensar en un biaix bibliogràfic, restant incomplet aquest llistat i essent necessària una nova actualització de la fauna malacològica catalana.

AGRAÏMENTS

Volem agrair l’ajuda rebuda de la Dra. Montserrat Gorchs, en la cerca dels exemplars del Berguedà. Al Dr. Kepa Altonaga per l’aportació bibliogràfica bàsica d’aquest gènere. Al Sr. Daniel Altimiras i Augé, pel seu recolzament logístic. En John Watson, per la lectura crítica i les correccions del original.

ADDENDA

Malauradament mentre estava aquest article en premsa, hem de lamentar la pèrdua del Sr. Miquel Bech i Taberner que va ocórrer a Barcelona el 25 de novembre del 2006. Un buit irreparable pel món de la malacologia catalana i pel Butlletí del Centre d’Estudis de la Natura del Barcelonès Nord, del qual era col·laborador habitual havent publicat ininterrompudament des de 1990.

BIBLIOGRAFIA

- AIXALÀ, X. (1994). Els mol·luscs de les terres de ponent. Cargols i petxines. *Pagès editors*. Lleida.
- BECH, M. (1990). Fauna malacològica de Catalunya. Mol·luscs terrestres i d’aigua dolça. *Treballs de la Institució Catalana d’Història Natural* n° 12. Barcelona.
- BERTRAND, A. (1999). *Guide des escargots et limaces d’Europe. Identification et biologie de plus de 300 espèces*. Delachaux et Niestlé, Paris.
- BOFILL A & HAAS, F. (1920a). *Estudi sobre la malacologia de les valls pirenaïques. III. Vall del Noguera Pallaresa*. Museu Martorell. Barcelona.
- BOFILL A & HAAS, F. (1920b). *Estudi sobre la malacologia de les valls pirenaïques. IV. Vall del Segre i Andorra*. Museu Martorell. Barcelona.
- BOFILL A & HAAS, F. (1921). *Estudi sobre la malacologia de les valls pirenaïques*. Sèrie zoològica n° XV. Vall d’Aran. Museu Martorell. Barcelona.
- BOURGUIGNAT, J. R. (1884). Hélice nouvelle des montagnes de l’Ariège. *Bull. Soc. Malac. Fr.*, 1: 357-358.
- FALKNER, G., RIPKEN, TEJ. & FALKNER, M. (2002). Mollusques continentaux de France. Liste de Référence annotée et Bibliographie. *Publications Scientifiques du M.N.H.N.*, Paris.

- GERMAIN, L. (1930). Faune de France. 21. Mollusques terrestres et fluviatiles (première partie). *Librairie de la Faculté des Sciences*. Paris.
- GORCHS, M. & BECH, M. (2002). Nova aportació malacològica a la comarca del Berguedà. *Bull. Centre d'Est. Natura B-N.*, V (3): 289-292.
- PRIETO, CE. & PUENTE, AI. (1992). El género *Hygromia* Risso, 1826 en la Península Ibérica, con descripción de *Hygromia gofasi* sp. nov., y consideraciones sobre la interpretación funcional del aparato estimulador de *Hygromiidae*. *Bull. Mus. Natl. Hist. Nat. Paris*, 4e sér., 14, 1992, section A, n° 2: 383-404.
- VILELLA, M., 1995. Contribución al conocimiento de la Malacofauna de Era Val d'Aran, Pirineos Catalanes. *Bull. Centre d'Est. Natura B-N.*, III (2): 169-203.
- VILELLA, M., TARRUELLA, A., CORBELLA, J., PRATS, LL., ALBA, D., GUILLÉN, G. & QUINTANA, J. (2003). Llista actualitzada dels mol·luscos continentals de Catalunya. *Spira*, 1 (3): 1-29.

MAPES

- Mapa Comarcal de Catalunya. Escala 1:50 000. Val d'Aran (39). Institut Cartogràfic de Catalunya. 1994.
- Mapa Comarcal de Catalunya. Escala 1:50 000. Pallars Sobirà (26). Institut Cartogràfic de Catalunya. 2004.

INTERNET

<http://abela.club.fr/Htassyi.html>